

דברי תורה

פרשת בלק תשפ"ה

גליון תקא

דבר תורה

דברות קודש מאת כ"ק מרן רבינו הגאב"ד צוק"ל

ועתה הנני הולך לעמי לכה איעצך אשר יעשה העם הזה לעמך באחרית הימים, (כד, יד).

כבר הקשו בגמ' (סנהדרין קו ע"א) יעשה העם הזה לעמך, עמך לעם הזה מבעיא ליה, שהרי בלעם נתן עצה לבלק איך שעמו יכשיל את עם ישראל.

ונראה לומר, דהנה איתא במדרש ד'עם' קאי על עם בני ישראל, ו'עמך' קאי על הערב רב כמו דכתבי (שמות לב ז) לך רד כי שחת עמך, והיינו הערב רב כדאיתא בחז"ל. ולפי"ז יתפרש הפסוק לכה איעצך אשר יעשה העם הזה לעמך באחרית הימים, דהודיעו דבאחרית הימים קודם ביאת המשיח יפעל הסט"א בכל כוחו להפוך את העם הזה היינו כלל ישראל לעמך, היינו שיהיו כדוגמת הערב רב רח"ל.

בהפטורה, עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב ומה ענה אתו בלעם בן בעור מן השטים עד הגלגל למען דעת צדקות ה', (מיכה ו, ה).

בפסוק, ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא (כב ג). יש לבאר הלשון כי רב הוא.

בגמרא (סנהדרין קה ע"ב), אמר רבי יוחנן מברכתו של אותו רשע אתה למד מה היה בלבו, ביקש לומר שלא יהו להם בתי כנסיות ובתי מדרשות מה טבו אהליך יעקב, לא תשרה שכינה עליהם ומשכנתך ישראל, לא תהא מלכותן נמשכת, וכו', אמר רבי אבא בר כהנא: כולם חזרו לקללה, חוץ מבתי כנסיות ומבתי מדרשות.

וביאור הענין, דמואב היה יונק כוחו מהקליפות והטומאה השורר בעולם וכל חיותו היה מהרע, וע"כ חיפש למצוא כל חולשה ונקודת רע שיש בישראל ה"י כדי לינוק בו חיותו, והנה כשיצאו בני ישראל ממצרים ועלו ונתעלו בצל השכינה הק' בענני כבוד, ונפרד מהם כל הקלי' והטומאות ודבקו בקדושה עליונה, החל מואב לירא ולחשוש מאד פן כבר מגיע הקץ ותיקון הרע שבעולם ובכך יתבטל קלי' מואב ויכלה מן העולם, שכבר לא יהיה לו רע לינוק מהם, וזהו דכתיב ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא, היינו שכלל ישראל הגיע לדרגה להיות רב ושליט בעולם לבער כל הטומאות מן העולם, ובמילא יתבטל מואב מן העולם, וע"כ שבר את בלעם בן בעור לקלל את ישראל ולהכשילם בחטא רח"ל כדי שיוכל להמשיך לינוק מן הרע, והשי"ת ריחם את עמו ונחלתו ולא נתן ה' את בלעם לקלל את ישראל.

וצריך לדעת שקלי' מואב עדיין קיים וענין בלק ובלעם לא נתבטל מן העולם, שכלל הדורות מנסה מואב לצוד ברשתו את צד הקדושה של ישראל, ודרכו שבא בהתחכמות כדרך הציידים שנראים כאוהבים ומפתים את אויבם לבוא אל רשתם, כך מואב מתחכם ומתלבש בכל מיני אופנים לצוד את ישראל כדרך שבא במדבר לברך את ישראל ולבסוף הכשילים בחטא רח"ל, ובכל דור ודור הרשע והחילוליו הטמאים מחפשים להתחבר אל ישראל ולינוק מהם קדושתם, נראים כאוהבים לישראל ובשפת חלקות ונתינת מענים מפתים את בני ישראל לבוא ורשתם ה"י.

ולו"ה בא הנביא ומעורר את ישראל עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב ומה ענה אתו בלעם בן בעור מן השטים עד הגלגל למען דעת צדקות ה', וכונת הנביא שנוכח איך היה נראה בלעם בשעתו שכלפי חוץ בירך את ישראל ובלבו היה לקללם ולטמאות את ישראל רח"ל, ונרע שגם עתה עדיין בלק ובלעם באים לכלות ביצתן של ישראל ואורכים תמיד בכל מיני אופנים לצוד את ישראל לרשתם רח"ל. וזהו שאמר חז"ל מברכתו של אותו רשע אתה למד מה היה בלבו, שנוכח איך היה נראה בלעם ובלק בשעתו שבאו בפנים שוחקות להתקרב אל ישראל אבל בלבם היו כל כולם ארס של טומאה ורשע למשוך את ישראל אל עמקי הקלי' רח"ל, וכך גם בדורות הללו מואב וחילוליו הטמאים אינם נחים ואינם שקטים, וכלפי חוץ מראים הם שנוחים וטובים לבנ"י, אבל כל פנימיותם מלא רצון לקעקע אמונת ישראל ה"י.

ובי"ן שבלק ובלעם באים להרג נפש, אזי הבא להרגן השכם להרגו, ואין לך הריגה טובה ליעז"ר אלא לימוד התורה כדאמר א"ר אבא בר כהנא זה מנוול זה משכחו לבית המדרש, וזהו שאמר חז"ל כולם חזרו לקללה, חוץ מבתי כנסיות ומבתי מדרשות, שהבתי כנסיות ובתי מדרשות הם התשובה הניצחת למלחמת בלק ובלעם, שהתורה הק' נותנת עוז וכוח ללומדיה לעמוד אל מול היצ"ר והחילוליו ולנצחו במלחמה, ובכוח התורה בבתי כנסיות ובתי מדרשות שבכל דור ודור היא העומדת כתרס בפני בלק ובלעם שבאים לכלות את ישראל, והם המהפכים כל קלוליהם לברכה.

בשבוע הבעל"ט יחל ג' שבועות דבין המצרים, וצפייתו שיתהפכו אלו הימים לטובה ולברכה בישועתן של ישראל, ואיתא בחז"ל דבוכות תורה עבודה וגמ"ח יתהפכו הימים לישון ולשמחה עדי נוכח לקבל פני משיח צדקינו במהרה אמן.

ולא אבה ה' אלקיך לשמע אל בלעם ויהפך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלקיך, (דברים כג ו).

בנועם אלימלך כתב דיש לדקדק דמעיקרא אמר ולא אבה לשמוע משמע שלא רצה לשמוע אליו כלל, והדר כתיב ויהפוך כו' משמע ששמע אלא שהפכה לברכה.

ונראה דהנה יש שני מיני דרגות בעבודת השי"ת, יש צדיק העובד במידת אהבה ויש צדיק העובד במידת היראה, והחילוק ביניהם דהעובד במידת האהבה אזי גם בזמן שמפסיק עבודתו לזמן מה, יהיו הרוממים והחסידים גוברים עליו דכך דרכה של מידת האהבה שמתגברת על חטאים כדכתיב (משלי י ב) על כל פשעים תכסה אהבה, אבל העובד במידת היראה שמכניע את כל הדינים להשי"ת, אזי בזמן שמפסיק קצת מעבודתו הולך ומתגבר עליו הדינים לשלוט עליו ה"י.

והנה הקב"ה רצה להפוך את כל הדינים והקללות של בלעם, אבל רצה שיהיה רק ע"י מידת אהבה, שאז האהבה גובר על הקללות ונהפכים לברכות, משא"כ כשבאים להמתיק ע"י מידת הגבורה כי אז יש בו סכנה גדולה לישראל שיכול להחייף הכל לקלל רח"ל, וע"כ לא רצה השי"ת שבלעם הוא זה שיהפוך הקללות לברכות דאז אם לא יזכו להתעורר הדינים והגבורות

דבר הכתבים

דברי תורה • תשובות • בירורי הלכה • מכתבים • הסכמות • המלצות

שנכתבו ונרשמו בכת"ק

של כ"ק רבינו הגאב"ד צוק"ל

. קיד .

רשימת כת"י ע"ד מי שקשה עליו התענית ויש לו כאבי הראש עד שע"ז יתבטל מתלמוד תורה שלא יוכל ללמוד [וע"י הערה א]

י' תמוז תשס"ז

מי שע"י תענית שקשה יתבטל מתורה, שלא יוכל ללמוד, שיה' כאב הראש, יפדה התענית ויתן המעות לצדקה לעניים, וע"ז ירויה פעמיים, שיתן צדקה וילמד תורה, ובצדקה ובתורה מתכפר לו.

ולדעתי יוכל לומר ענינו בשומע תפלה, אלא שיאמר בעבור פדיון תענית, וכמו שתקנו לגבי שובב"ם, והעיקר שיה' ברעותא דלכא בלב נשבר.

וכבר דרשו חז"ל (ב"ק פ"ג ע"ב) עין תחת עין - מומן, רואים מזה דממון כמו עצמות המעשה.

א. כוונת רבינו בזה אינו ברור במה אייר, אם הכוונה לתענית יחיד כמו תענית שובב"ם, תענית בה"ב, או תענית ו' חוקת (שרביט היה נהוג כאש"י מעשה המתענים ביום ו' חוקת, והכת"י נכתב בסמיכות ליום זה, באופן שניתן לשער שכתב כן על תענית יום זה), וכוונתו שבתעניות אלו אפשר להקל באופן המובא בפנים, או הכוונה אף בתעניות ציבור דרבנן, ואשר לפי זה צ"ל דמירי במי שיש לו כאבי הראש עד שהוא בגדר חולה, דמדינא דשר"ע (סי' תקנ"ד ס"ו) א"צ להתענות אפי' בת"ב, ובשאר תעניות יש להקל יותר, ולזה קאמר דע"כ יש אופן שישתתף עם התענית ע"י שיפדה עצמו בממון, ויהיה לו במקום תענית.

פרנס השבוע

- ברכת מו"ל טוב -

לכבוד ידידנו הנכבד

הרב **יצחק אייזיק ראטה** שליט"א

ולכבוד אביו הגד"ק אבד"ק עמק התשובה שליט"א

לרגל שמחת האפשרון

של בניגודו היקר והחוקא"ל נ"י לטוב טוב

יה"ר שיוכז לגדלו לתורה ולחופה ולמעש"ו מתוך הרחבת הדעת ונחת דקדושה, אמן

לפעול כנגד ישראל ה"י, וע"כ הקב"ה בעצמו הוא זה אשר הפך הקללה לברכה, שהקב"ה מהפכו ע"י התגברות מידת האהבה שעל כל פשעים תכסה אהבה ואין עוד מקום למידת הדין כלל, וזהו דכתיב ולא אבה ה' אלקיך לשמע אל בלעם, היינו להפוך הקלות לברכות ע"י בלעם היינו ע"י מידת הגבורה, אלא ויהפך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה, כי אהבך ה' אלקיך שהקב"ה רצה שיתהפך הכל לברכה ע"י מידת אהבה דייקא.

הגליון מוקדש לזכר נשמת אביו של מרן רבינו צוק"ל

הגה"צ רבי יצחק אייזיק בן הגה"צ רבי משה (אבד"ק האמאראד) צ"ל - י"ד תמוז תשל"ג לפ"ק

דבר התשובה

שו"ת בע"פ משלחנו של כ"ק מרן רבינו הגאב"ד זצוק"ל

תקפט. שאלה: אם הוא דבר נכון מה שנשים ובתולות מקילות הרבה בשאר תענית ציבור, אע"פ שביו"ב ות"ב כשהן מתענות אינן מגיעות לכלל סכנה.

תשובה: מה שמפורש בשו"ע להקל להן הוא במעוברות ומינקות¹, ומכלל לאו אתה שומע הן ששאר נשים שפיר חייבות להתענות, וכן נהגו במדינתנו מדינת אונגארי², ובכמה מדינות נהגו להקל בזה³, אמנם בוודאי שאין להקל בזה סתם מי שיש לה במסורת להתענות⁴.

תקפת. שאלה: אירע 'געז' ל'ק' באחד מהתנורים של ה'קעמפ', והתחיל לבעור בו אש, אם מותר להעביר האוכל מתנור זו לתנור אחרת שאינו גרוף וקטום.

תשובה: מותר להעביר מתנור אחת לשניה כשניהם דולקים*, ואף שהתנור השניה אינו גרוף וקטום יש ג"כ להקל, באופן שכבר נתבשל המאכל כל צרכו, כיון שלא ברור שתנורים שלנו דינם כאינם גרופים וקטומים².

ביאורים ובירורים מבנו הגה"צ אבד"ק בית יחזקאל שליט"א

בספיקן אסור דהוי ספק דאורייתא [וצ"ע אם ע"י עכו"ם מותר, כה"ג דנסתפק אם נתבשל לגמרי].

ג. דהיינו דאין לחלק ולומר, מצד דאולי לא בעינן שיהא גורק, לפי סברת הר"ן דרק בסילקה מערש בעינן תנאי חזרה, והכי נמי נימא לענין שיהא צריך גורק, דלא נאמר רק לענין התיחה ע"ג וכה"ג, אבל לא לענין דבעינן גורק, כמבואר בפוסקים (מג"א שם סק"ה, ובמשנ"ב (סקס"ג), וכן מבואר בשו"ת עמק התשובה (ח"י סימן ע"א), דקדמ"ב בריעבד כה"ג יש לחשוב דהוי בגורק, וכנראה כוונת מרן זצ"ל, לפי המבואר בשו"ת מהרמ"ם שיק (וא"ח סימן ק"י) לענין חזרה לתוך הרעה"רין בשבת, והדשואל נסתפק אם דינם כגורף וקטום. [והמציאות הוי שם, ודחאש לא היה בתוך המקום שמניחים הקדרה, רק במקום נפרד, כמבואר להלן בדברי המהרמ"ש], וכתב השואל דלפי דברי המג"א (סימן רנ"ג סק"א) אף בכה"ג בעינן שיעשה השתא היכרא, משא"כ בתנורים שלנו שדרכן בכך אפילו בחול, לא מהני בלתייהו כגורף, ומסיק שם המהרמ"ש וז"ל: והנה המענין בלשון ההגמ"ר יראה דלא תלה ההיתר משום היכר שהניח עליו, אלא טעמא דידר' ודא מטעם שהכירה מכוסה, וכונתו דלא גזר חכמים אלא אי"כ יש לחוש לחיתוי שם במקום עמידתה, אבל לא חששו אם יש לחוש לחתוי במזמם אחר. וכיון שחז"ל לא

גזר אין לנו לגזור, כמו שכתב המג"א (סימן י"ג סק"ז), וכ"ש שבוא וראה ברוך שבוחר בהם וברבניהם, ומעולם לא שמענו מי שטעה בזה ובא לידי חיתוי, וא"כ ברערהי"ן שלנו לגזור, ובוה מימש מנהג העולם דנהגו, להחזיר ברערהי"ן בלי שום פעולת גז"ק עי"ש, ובשו"ת שבט הלוי (ח"א סימן צ"א) הקשה ע"ד, דהרי המג"א מסיק דבעינן היכרא, וזה היה סברת הרב השואל והכי יראה ודאי, אלא שכנראה דהגאון מהר"ם שיק כתב כן ללמד זכות על מנהגו של ישראל, דמקילין אפילו בלא היכרא עי"ש.

אבל תלמידו בספרו תורת חיים (סימן תי"ג סקני"ב) מיישב דברי המהר"ם שיק, דהנה נחלקו האחרונים במאי מירי המג"א (שם סקל"א) כשרצה להחיר להניח ע"ג מעזיבה, אי דוקא חזרה דהיינו דנידון כגויק, או אפילו נתינה לכתחלה יהוי כסמיכה, והמחה"ש והגרע"א (שם) בהגהותיו כתבו, דלא התי' רק חזרה ודחשב כגויק, אבל בשועה"ר (ענין כ"ו, ובקנט"א סק"י) מבואר דבא להחיר אף נתינה לכתחלה, וכן ביאר בתור"ח (שם), וביאר דהמהר"ם שיק ג"כ למד דהמג"א קאי על נתינה לכתחלה, וזה דמצריך חיכרא היינו לענין נתינה לכתחלה, אבל בגדו גויק ממילא הוי, וכדביאר המהרמ"ש דנידון דאין שם האש, כבה"ג לא חיישו לחייתיו והוי כגויק, וכיון דנקט הפוסקים דאיסור חזרה הוא משום שיש תחתה, ועיין בזה בשו"ת עמק

א. דהיינו דאם התנור האחרת אינו דלוק מכבר, אין לצוות לעכור¹ להדליקו, דהוי אמירה לעכ"ם בדאורייתא, דאין מקילין בזה משום אכילת חמין בשבת, וכש"כ באופן שיש שאר אוכלין, ומו"מ באופן שהוא לצורך רבים, עיין בשו"ת תשובה מיראה (ח"א סימן מ"ט, ובולומדת יראתך שם), אופנים שיש להחזיר בזה לעת הצורך, נוכח אם התנור הראשון נכבה מעצמו, משום ההבדלה, או ע"י מעשה בני אדם ע"י עכור² שכתבו אותו וכה"ג, מהמת הסכנה, יש לחוש דבזה הוי כלפי הקדרות, כמו שהניחם על גבי קרקע, דבטלה שהיה ראשונה, והוי כנתינה מתחלה (כמבואר סימן י"ג סעיף ב), ועיין בשו"ת עמק התשובה (ח"א סימן כ"ז) דבאופן דכבתה מאליה, נדקט דלא בטל בזה שהיה ראשונה והוי כחזרה, אבל באופן שנכבה בכוננה ע"י בן אדם והיה לרצונו, אולי לכו"ע הוי כנתינה לתחתלה, מ"מ לעת הצורך גדול, יש לכאורה לסמוך בזה על הרמ"א שהביא דברי הר"ן, דבסילקה בשבת מותר אף בהניחה עג"ק, עיין במה שנתבאר גליון תפ"ב (דבר התשובה, סימן תקמ"ז, הערה א), בנוסף חסברא דמ"מ לא נעשה הכיבוי משום כוונת סילוק, רק משום אונס סכנה וצ"ע.

ב. פשוט, דאם יש חשש שלא נתבשל כל צרכו, דאסור להניחו בתנור אחרת בשבת, כיון דיש בזה משום בישול מה"ת, ואף

[illegible]

דבר הלכה

פסקי הלכה למעשה מכל ספרי דבי רב כ"ק מרן רבינו זצ"ל

הלכות בין המצרים ותשעה באב

ר'עסטרעאנט' וכיו"ב בכדי לגמור ביניהם המקח אסור.^[ח]

צרכי חתן וכלה

ט. קניית צרכי חתן וכלה אסור בימים אלו.^[ט] ומ"מ הזמנת יום מועד באולם עבור שמחת הנישואין, אין אסור.^[י]

משא ומתן בדבר שיש בו פסידא וכיו"ב

י. כל אופני משא ומתן המותרים בחוה"מ^[יא], כל שכן שמותרים משכנסם אב, ואפי' בטי"ב עצמו שר.^[יב]

קניה כשיש 'סעיל' וכיו"ב

יא. וכן אם נודמן לפניו 'סעיל' וכיו"ב אין איסור, הואיל ויהיה לו פסידא אם לא יקנה עכשיו.^[יג]

קניית 'מעבעל' וכלי בית או ספרי קודש

יב. אין איסור אלא לקנות מלבושים חדשים, אבל 'מעבעל' או כלי בית אין איסור, וכן אין איסור לקנות ספרים חדשים, ולמעשה צ"ע בזה.^[יד]

לרקום מפות ומטפחות

יג. אסור לרקום מפות ומטפחות בימים אלו.^[טו]

הזמנת כלים חדשים

יד. אין איסור בקניית כלים חדשים אלא אם כן מביאם לביתו, אבל להזמין כלים חדשים שיבואו לביתו אח"כ, אין איסור, אפי' באופן שמשלם עליהם מעכשיו.^[טז]

שחיטה ובדיקה

טו. כתב הרמ"א (אור"ח סימן תקנא סעיף ט') דמצניעין הסכין של שחיטה בתשעת הימים, ואולם כבר נהגו מקדמת דנא להתיר לשחוט בת"ב אחר חצות, וכש"כ בזמנינו שנהג לשחוט זמן רב קודם הסעודה, דמותר גם קודם תשעה באב. וכן מותר להביא בימים אלו שו"ב ליקעמפ' של בחורים לשחוט ולבדוק בהמה בכדי להראותם ואומנות השחיטה ובדיקה ע"מ להתלמד.^[יז]

ח. משום דיש בו שמחה כמו בפור"מ (שיעורי הלכה שב"ק פיתוס תשע"ו, גליון דברי תורה סטריס תשע"ו).

ט. שעי' זה נתעורר שמחה לאיש שזכה להגיע לעת משוש אפריו יצ"ח (שיעורי הלכה שב"ק פיתוס תשע"ו, גליון דברי תורה סטריס תשע"ו).

י. דההומנה צעקה לא חשיב שמחה, ומה גם דהוי דבר האבד אם לא יזמין כעת שמו יקדמנו אחר (שיעורי הלכה שב"ק סטריס תשע"ו, גליון דברי תורה דברים תשע"ו).

יא. כמבואר בשו"ע אור"ח סימן תקלס.

יב. (עסק התשבוה ח"ז סימן קעט).

יג. (שיעורי הלכה שב"ק פיתוס תשע"ו, גליון דברי תורה סטריס תשע"ו).

יד. משום דלא נזכר בשו"ע (אור"ח סימן תקנא סעיף ט) לאיסור אלא בגדים, אבל שאר דברים לא מצנינו בהם אסור, וכ"ש ספרי קודש שהם לצורך מצוה (עסק התשבוה ח"א סימן צב סקי"ז).

טו. והוא עדיף מסתם תיקון בגדים חדשים, משום דהוי בכלל ציור וכיוור דאסור אפי' בבגדים, וכש"כ בבגדים דאסור אפי' תיקון סתם א"כ בוודאי אסור ציור וכיוור (עסק התשבוה ח"א סי' צב הערה ה).

טז. כיון שאין ההומנה גרידא בגדר מו"מ יש בו ענין של שמחה משא"כ כשמשתכר ע"י מלאכה (עסק התשבוה ח"א סי' קעט).

ז. (שיעורי הלכה שב"ק סטריס תשע"ו, גליון דברי תורה דברים תשע"ו).

דבר הזכרונות

לפרסם עובדות וענינים בין בכתב ובין בע"פ נא להתקשר להמערכת

[תקנ]

בוצין בוצין מקטפיה ידיע

סיפר מוה"ר דניאל אלימלך פאלאטשעק הי"ו

רבינו זצ"ל הגיע בשעתו ללמוד בישיבת סאטמאר בעיה"ק ירושלים יחד עם עוד קבוצה של בחורי חמד שלמדו בעיר נתניה בישיבת טשעקא אצל הגה"צ רבי אהרן צבי בריסק זצ"ל, ועברו ללמוד בישיבת סאטמאר, ואני כבר הייתי תלמיד בישיבת סאטמאר, ומאז הנני מכיר, והאמת אני שכבר אז מתחילת בואו אל הישיבה היו החבירים מעידים עליו ואומרים שמדובר בבחור נפלא ומיוחד מאוד בהתמדתו ובהנהגתו.

המשך בעמ' ד'

המשך דבר התשובה

ביאורים ובירורים מבני הגה"צ אבד"ק בית יחזקאל שליט"א

וע"ג אחד ומותר, וכפי הנראה כוונתו כמו הרעהר"ן ושפאהער"ד שלנו ע"כ. והבין בכוונת השלי"ג כמו שלמד הערה"ש המובא בשו"ת שבט הלוי (שם אות ד), דהכוונה דאפילו מניחין בתוכה מותר, דזה נקרא פשוטות דתוכן וגבן אחד עיי"ש, ושפיר יש לסמוך על זה דכדרי שבה"ל (שם), באופן שמחזיר בתוך השבת, דיש עוד צירופים, ושפיר מנהגן של ישראל להחזיר בתוך התנוגים, [ומ"מ יש לברר בכל מין תנוג שנתחדש, אם הם בגדר זה, ויש לעיין בתנוגים שיש על גגן, איזה ברזלים שנתחמין ומביאין חום בתנוג, כתנוגי עלקטערי"ק, ובדרך כלל לא נעשין הברזלים אדומים כלל, אם נחשב בזה כמו דהאש בתוכם, ומדברי המהרמ"ש בהרעהר"ן דכתב, דיש כמה פעמים שניצוצות ניתזין ממנו, משמע דמה שנתחמם הברזל מהאש לא הוי כאש רק כמו שמכוסה]. ואם רוצה להחמיר יכול להניח איזה היכרא בשבת, כמבואר בשו"ת עמק התשובה (ח"ד סימן ח אות ה) דאפשר להניח ההיכר בשבת (כמבואר סימן ר"ג סעיף ג), ועי' עכ"ם בוודאי יש להקל לצוות לו, דהוי שבות דשבות במקום מצוה, כמבואר בבית"ל (סימן ר"ג סעיף ה ד"ה להחם) עיי"ש. ד. כמבואר בסימן תקנ"ג (סעיף א) ברמ"א, דמעוברות ומניקות שמצטערות הרבה אין להתענות, ואפילו אינן מצטערות אינו מחויבות להתענות, אלא שנהגו להחמיר ע"כ. ובמשנ"ב (סק"ה) ואם הם חלושות, נראה דאין להם להחמיר, וכדוים נקטו שמעוברות ומניקות הן חלושות סתמא, ויש צורך לזולת, ומורין סתמא שלא להתענות, וכן מבואר בסידור העיב"ץ (חורש תמור שער החרסית, ח"ב דין ב) דכתב וז"ל: עוברות ומניקות פטורות אפילו אינן מצטערות, ואם רוצות להחמיר על עצמן רשות, אבל מצטערות הרבה אין רשות להתענות עיי"ש.

ה. וכאשר ידוע מנשים הזקנות. ברם מפורסם כבר מה שהביא בשו"ת רבי עקיבא יוסף (שנדר"ח זה כמה שנים, אור"ח סימן קע"ד) דבר חדש בשם מרן החת"ס ז"ע שאמר וז"ל: אי לאו דמסתפינא כלפי ד' תעניות חוץ מיוה"כ וט"ב, מטעם חשש סכנה לכמה בני אדם, ובפרט לנשים ה' ירחם, ולא הניח לבנותיו להתענות חוץ מהנ"ל, ועוד שם: רבותינו לא הניחו לנשים להתענות, חוץ מת"ב ויוה"כ כמ"ש סימן תקנ"ד (סעיף ו) דבמקום חולי לא גזרו רבנן, ובזמנינו הכל חולים לצום ע"כ. והוא מקור להקל גם ליצאי אונגאריין.

ו. כנראה שבמדינת פולין וגאליציה ובירות"ו הקילו הרבה בתעניות כמובא בכמה מקומות, [וכנראה מחמת מזג החלוש שהיה מצוי במקומות אלו, מחמת העוני וחוסר מידי דאכילה, ושאר דברים התלויים בהם חיותו של אדם]. ועיין שו"ת צבי תפארת (סימן מ"ח) שכתב וז"ל: ודע כי שמעתי ממורי אדומ"ר משינאווא וצללה"ה, שאמר לי שהוא מקובל מצדיקי הדורות, שכל אשה שעומדת עוד בימי' שיכולה לילד עוד בנים, ובימים אלו הם חלושי המזג, ע"כ אף שהם בריאים ושלימים, מ"מ נכון יותר שלא תתענה רק תפדה וכו' עיי"ש, רק דשם קאי אתעניות מחמת כפרה, דמצינו שם פדיון, אבל בתענית ציבור אינו מבואר, ובספר פסקי תשובה (סימן פ"ח) בהערות שם מביא בשם כמה רבנים ז"ל, עדיות בשם הגה"ק מקאצק ומסאכטשוב וצוק"ל להקל.

ז. מ"מ היינו הוראה כללית, דבסתמא אין להקל, כשברור שאין מזיקות להן, ומ"מ הרבה פעמים הורה מרן זצ"ל בימינו אלה שירדה חולשה לעולם, להקל הרבה בתעניות לפי הענין והמצב.

פגישה של סוחרים לגמור המקח

ח. פגישה של סוחרים ב'האטעל' או

- א. (תשובה מדיאה ח"א סימן צח).
- ב. וכמאמר הגביא (מריה ת"ט) צום חתמשי' יהיה לבית יהודה לשכון ולשמחה (עסק התשבוה ח"ז סימן לו).
- ג. יסוד הדין הוא משום סכנה בימים אל דרעי מוליה, וכמו שמצינו שאין לעשות נישואין בסוף החודש (עי' אהר"י סי' סד ס"ג), וכן מה שמתענים ביום שמת בו אביו ואמו (עי' שו"ע יד סי' תב סקי"ג), יסוד הדברים בזה הוא מפני הסכנה מצד המזל שבאותן הימים (שיעורי הלכה שב"ק סטריס תשע"ו, גליון דברי תורה דברים תשע"ו).
- ד. (שיעורי הלכה שב"ק סטריס תשע"ו, גליון דברי תורה דברים תשע"ו).
- ה. (שיעורי הלכה שב"ק פיתוס תשע"ו, גליון דברי תורה סטריס תשע"ו).
- ו. דהוה שכר מלאכתו זועת אפו, ואין בזה שמחה. וכדמוכח מה דק"י"ל (אור"ח סי' תקנז סעיף ב') לענין מלאכה בט"ב, דדרך משא ומתן צריך למעט אפילו במקום שנהגו לעשות מלאכה, ומבואר דרך מו"מ יש בו ענין של שמחה משא"כ כשמשתכר ע"י מלאכה (עסק התשבוה ח"א סי' קעט).
- ז. (שיעורי הלכה שב"ק סטריס תשע"ו, גליון דברי תורה דברים תשע"ו).

בזכרוננו נחרט **סדר היום** שהיה לו, **בשעה שטים בלילה** היה יוצא מחדר השינה והולך לחדר הלימוד [שבבניין הישיבה, היה צד אחד עם 7 חדרי שינה, ולמולם היו 3 חדרי לימוד, ורבינו היה לו קביעות ללמוד באחד מחדרי הלימוד], הוא היה מביא אתו **כלי עם מים והכניס רגלו למים כדי שלא תחטפנו שינה**, וכך היה **לומד שם בהתמדה עצומה במשך כל הלילה עד שעה שבע בבוקר**.

עבודת תפילתו היה באריכות ובהשתפכות הנפש, **מילה במילה בנעימה מיוחדת**, אמנם לא היה חוזר על תיבות וגם לא האריך באופן קיצוני, הוא היה תמיד מתפלל יחד עם כל הציבור, אך התפלל כדת כראוי וכנכון **במתינות ובמתיקות**.

יקרת הזמן היה אצלו להפליא ולא **ביטל רגע מעולם**, ואפילו בזמן פת שחרית שהיה **בערך שעה מאחרי התפילה ועד סדר הלימוד**, והיו בחורים שהיו מנצלים את השעה הזאת לכל מיני 'הכנות ללימוד...', אבל רבינו היה **מזדרז מאוד ואוכל קמעה**, שלא היה בחדר האוכל **יותר מעשר מינוט**, שאז היה אוכל פרוסת לחם ואולי ביצה וכדומה, ושורתה קפה קר, ומבקר בכוננה גדולה, **ותיכך ומיד אץ רץ להיכל הישיבה לעסוק בדברי תורה**, וכך היה הוגה בתורה עד כחצות הלילה, והיינו מתפעלים על כך שהוא לומד ממש כל היום, ונותן שינה לעינוי רק בין 11:00 ל-2:00.

ההתמדה העצומה היתה לשם דבר, **ממש לא פסיק פומיה מגריסא**, והיתה התורה שיחתו כל היום. הדבר היה ניכר ביותר בזמני בין הסדרים וכדומה, שלפעמים היו הבחורים עורכים מחאות ומתווכחים כדרכם של בני הנוערים..., אך רבינו אף פעם לא שת לבו **לכל הנעשה מסביבו**, היה לו מקום קבוע סמוך לקיר המזרח מתחת לעזרת הנשים, וכל הזמן ישב שם שקוע בתוך הספרים כשפניו אל הקיר, ואפילו כשהיו מצבים שהישיבה ממש התהפכה מרוב רעש ותעמולה..., אמנם רבינו התעלם מכל המפריעים ולא הסיט ראשו לשום דבר.

רבינו היה לומד בנעימה ובמתיקות מיוחדת, וגם כאשר ישב ולמד לעצמו, היה נראה כאילו הוא אומר עכשיו שיעור בפני מלי תלמידים מרשימים, כי גם בינו לבין עצמו לומד את כל השקלא וטריא וחזר על הגמרא עם רש"י ותוספות ועוד מפרשים, והיה שואל ומשיב לעצמו עד אשר הבין הדברים על בוריים.

לימודו היה בקול נעים, ואינני יכול לשכוח את קולו הערב בעת שלמד. **שעות רבות ביום ובלילה היה חוזר ושונה בהתמדה רבה**, ואני זוכר שכמה פעמים כשהייתי יושב סמוך לו בזמן והיה חוזר על אותו דף גמרא יותר

ממאה פעמים, עד כדי כך שמרוב הפעמים ששמעתי אותו לומד את הדף שוב ושוב, זה גרם לי להכיר היטב את הדף שהוא למד, ואפילו הייתי יכול לחזור עליו בע"פ עם אותו ניגון כמו רבינו זצ"ל הרבה זמן אחר כך....

גם היה לו קשר מיוחד עם גדולי התלמידי חכמים שהיו בישיבה, היינו רואים הרבה פעמים איך שרבינו מדבר עם הראש הישיבה הרמ"א פריינד זצ"ל בכל מיני סוגיות והלכות שלא היינו מכירים בכלל, ואיך שהיו מתווכחים בלימוד ומביאים ספרים עם ראיות, דברים שלא היו שווים לכל נפש.

זכורני, שפעם הגיע רביה"ק לבקר בהיכל הישיבה ולמסור שיעור [בסוגיא של חדש] לתלמידים. שבועיים לפני כן כבר התחלנו ללמוד את הסוגיא, לקראת שיעורו של רביה"ק. השיעור היה כל כך בעמקות ובחריפות, עד שבאמצע השיעור כבר לא יכלו רוב התלמידים לאחוז ראש עם דברי רביה"ק, ורק כמה בודדים מהאריות שבחבורה החזיקו עצמם קצת יותר, אבל גם הם לא יכלו להמשיך יותר מדי, אך רבינו היה זה שהצליח להבין ולאחוז עם פלפולי רביה"ק הכי הרבה זמן.

גם אני זוכר את רבי יצחק אייזיק ראטה אביו של רבינו [יארצייט חל בשבוע זאת י"ד תמוז], הוא היה איש ירא שמים מרבים צנוע ומעלי, והיה לו געשעפט והיה תמיד ספר מונח לפניו והיה מעיין ולומד בו. היה איש מורם מעם תלמיד חכם ויודע ספר, והיה אפשר לדבר עמו בכל עניני תורה וחסידות. היה דבוק כל כולו לתורה ועבודה, ואני זוכר שבשעה שלש לפנות בוקר כבר היו שומעים אותו לומד בקול ובנעימה בתוך הבית, שהיה דר בסמיכות לביהמ"ד ועד ביהמ"ד היה אפשר לשמוע קולו המתנגן בתורה בשעות לפנות בוקר.

תפילותיו היו לשם דבר, שהיה לו קול חזק והיה מתפלל בהתלהבות ובקול ממש 'גישפאלטן הימלעך'. כל יתבו ומרצו השקיע בחינוך בני ביתו להעמידם בקרן תורה וירא"ש כמקדמת דגא, והיה תמיד מתפלל בעדם שיתגדלו בתורה וירא"ש טהורה, וביותר שם עינו ולבו על בנו יקירו מחמד לבבו ה"ה רבינו בהרבות תפילה להצלחתו, וב"ה זכה רבי יצחק אייזיק לראות עולמו בחייו, לראות את בנו הולך ומתגדל מאד בתורה ויראה עדי עלותו לכהן פאר כרב ומו"ץ לעדדים.

וגם אני זוכר את חותנו של רבינו הרה"ר ר' מנחם מענדל כהן ז"ל שהיה כולו שלהבת ירא"ש מוכתר במידות טובות, וכן היה בעל חסד גדול וזכורני שהוא היה מחולק מים קרים עם קרח להשקות הצמאים בביהמ"ד סאטמאר, הוא היה הראשון שהתחיל בחלוקה כזאת בביהמ"ד סאטמאר.

דבר החסידות

הן עם לבדד ישכון (כג. ט). היינו שיהיה עת שהעם ישראל יבואו למדינת בדד היינו שהם לבדם בעולם וכל העולם לא נברא אלא בשבילם ואז ובגוים לא יתחשב היינו כנ"ל שלא יהיה לו שום מחשבה הטורדת מן העבודה ויכול להתדבק להקב"ה אחד באחד ואז יהיה ה' אחד ושמו אחד אמן.

דגל מנהג אפרים

מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל (כג. י). הוא ע"ד שמחנו כימות עניתנו שנות ראינו רעה, כי מובטחים אנחנו כי חלף כל הצרות והתלאות אשר עברו ראשינו, חלף כל זאת יהיה שמחתנו לעל"ב ב"א, ידועה כשישראל בשפלות מכונים יעקב ויורדים עד לעפר ח"ו, וזהו שאמר מי שיכול למנות עפר יעקב ימי שפלותם הוא ידע מספר רובע ישראל בב"א.

חתם סופר

מי מנה עפר יעקב וגו', הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא (כג. יד-). ידוע כי עיקר הכנת האדם לתפלה להיות נכנע ושפל בעצמו ויכיר גדלות הבורא ב"ה וישים א"ע בהכנעה כעפר, ואח"כ בהתחלת התפלה ישלך הכל מנגד עיניו ויתחזק בשמחת עולם על ראשו, והם הולכים בגדלות וכארי יתנשא בשעת התפלה.

תפארת שלמה

לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל גו' (כג. כא). פירוש לא יזכור הרע שעושים ישראל אבל הטוב שעושים ישראל, דהיינו ה' אלהיו שהשם יתברך נקרא אלהיו שהם ממליכים אותו זה חקוק אצלו. ותרועת מלך בו, מה שהם ממליכים אותו זה הוא, הרינו שחקק אצלו רק על הרע אינו מביט.

קדושת לוי

מה טובו אהלך יעקב משכנותך ישראל (כד. ה). תכלית היראה הוא להיות בפנימיות ולא בגלוי רק דווקא בסתר, וזהו פירוש מה טובו אהלך, פירוש כי היריעות היו לאהלו על המשכן מלמעלה, וטוב הוא להיות אוהל שלך כלומר מלמעלה בגלוי יהיה יעקב, דהוא מדרגה פשוטה, אבל משכנותך פירוש הפנימיות יהיה ישראל דווקא, דהוא מדרגה גדולה וק"ל.

בעל שם טוב

לא הביט און ביעקב כו' ה' אלקיו עמו (כג. כא). פ' כי אין החטא עושה רושם בישראל לסלק מאתם אלקותו ית"ש כי החטא שלהם במקרה ולא בעצם כי מאמר אנכי ה' אלהך קיים לעד ההוא אמר כו' ולא יקימנה וזה הטעם שאינו מתבונן בעונות שלהם שהם רק.

שפת אמת

לא הביט און ביעקב (כג. כא). כשאדם במדרגת יעקב, צריך לראות שלא ימצא בו חטא ועון, ואז ולא ראה עמל בישראל, אז מגיע לו מדרגת ישראל, בלא עמל כל כך.

זרע קודש

אלו יעמדו על הכרעה פרנסי הגליון

לזכות אלפי רבבות בני ישראל, כל אחד ואחד בשמו הטוב יבורך

הרה"ח ר' יואל משה ראטה שליט"א	הרה"ח ר' יוחנן כהנא ח"י	הרה"ח ר' יקותיאל יהודה (רבי) וואלדמאן ח"י	הרה"ח ר' אליעזר זוסיא האונגערלד ח"י	הרה"ח ר' אהרן חיים בריינמאן ח"י
הרה"ח ר' יואל משה ראטה שליט"א	הרה"ח ר' יוחנן כהנא ח"י	הרה"ח ר' יקותיאל יהודה (רבי) וואלדמאן ח"י	הרה"ח ר' אליעזר זוסיא האונגערלד ח"י	הרה"ח ר' אהרן חיים בריינמאן ח"י

תומך המערכת

הרה"ח ר' יואל משה ראטה שליט"א	הרה"ח ר' יוחנן כהנא ח"י	הרה"ח ר' יקותיאל יהודה (רבי) וואלדמאן ח"י	הרה"ח ר' אליעזר זוסיא האונגערלד ח"י	הרה"ח ר' אהרן חיים בריינמאן ח"י
הרה"ח ר' יואל משה ראטה שליט"א	הרה"ח ר' יוחנן כהנא ח"י	הרה"ח ר' יקותיאל יהודה (רבי) וואלדמאן ח"י	הרה"ח ר' אליעזר זוסיא האונגערלד ח"י	הרה"ח ר' אהרן חיים בריינמאן ח"י

הנה"ח

הרה"ח ר' יואל משה ראטה שליט"א	הרה"ח ר' יוחנן כהנא ח"י	הרה"ח ר' יקותיאל יהודה (רבי) וואלדמאן ח"י	הרה"ח ר' אליעזר זוסיא האונגערלד ח"י	הרה"ח ר' אהרן חיים בריינמאן ח"י
הרה"ח ר' יואל משה ראטה שליט"א	הרה"ח ר' יוחנן כהנא ח"י	הרה"ח ר' יקותיאל יהודה (רבי) וואלדמאן ח"י	הרה"ח ר' אליעזר זוסיא האונגערלד ח"י	הרה"ח ר' אהרן חיים בריינמאן ח"י

הנה"ח

הרה"ח ר' יואל משה ראטה שליט"א	הרה"ח ר' יוחנן כהנא ח"י	הרה"ח ר' יקותיאל יהודה (רבי) וואלדמאן ח"י	הרה"ח ר' אליעזר זוסיא האונגערלד ח"י	הרה"ח ר' אהרן חיים בריינמאן ח"י
הרה"ח ר' יואל משה ראטה שליט"א	הרה"ח ר' יוחנן כהנא ח"י	הרה"ח ר' יקותיאל יהודה (רבי) וואלדמאן ח"י	הרה"ח ר' אליעזר זוסיא האונגערלד ח"י	הרה"ח ר' אהרן חיים בריינמאן ח"י

בקשה מיוחדת

אנו פונים בזה לכל לומדי והוגי הגליון, שמי שנמצא אצלו:

דברי תורה, הלכה ותשובה, מכתבים, סיפורים או עובדא מפרקי חיי ותולדותיו וקורות ימיו של כ"ק מרן הגאב"ד זצוק"ל

וכן מי שיש תח"י

איזה רעקארדינג של דרשות, שיחות וכדו',

שיואיל נא בטובו להודיענו ויהא חלקו בין מוזי הרבים

אפשר להתקשר אלינו:

347.939.9125

מערכת: 605.313.6638

פקעק: 888.384.2695

1274 49 St. #472 Brooklyn N.Y. 11219

DivreiTorahKarlsburg@gmail.com

זכור עולם יהי' דציק

לזכר נשמת כבוד קדושת רבינו הגדול, מרא דכולי תלמודא, עמוד ההוראה, רבב ישראל ופרשיו, האדמו"ר והתומים, איש אלקים קדוש, בעניני דתורא, דגמטורין גליון ליה, נשיא אלקים בתוכנו

מרן רבינו יחזקאל בן הגה"צ רבי יצחק אייזיק זצוקללה"ה

אוי לנו כי הושבענו, בחילוק ממתנו ארון האלקים

ביום א' ל' ויק' ויחזק קמרא איתקמר והחזיר נשמתו הטהורה ליוצרו, ביום כ"ג לחודש אדר שנת תשס"א לפ"ק